

TILVÆKST Grovfoder, nr. 15, 14. juni 2018

Indhold

- **MARK**
 - Aktuelt i græs
 - Aktuelt i majs
- **VANDING**
 - Vandbalance og vandingsvejledning uge 24
- **REGLER OG TILSKUD**
 - Har du styr på efterafgrøderne?
 - Slåning af græs- og brakarealer
 - MVJ-arealer med afgræsning
 - Beskyttelse af §3-arealer er omfattet af krydsoverensstemmelse
- **ARRANGEMENTER**
 - SAGRO holder majsdemo

MARK

Aktuelt i græs

Af planterådgiver Thomas Harbo

Mange græsmarker er på trods af vanding præget af varmen og tørken med stængling med reduceret bladvækst til følge. Efter omslag til køligere vejr og mere normalt dansk sommervejr, som forhåbentlig også kommer til at byde på nedbør, får du mere for vanding af græsmarkerne. Først skal den græsvækst, der har været siden sidste slæt, dog fjernes for at den vegetative bladvækst for alvor kan komme i gang. Mange har allerede taget andet slæt nu, og en meget stor del af det resterende slætareal vil blive høstet i løbet af den kommende uges tid.

Indtil videre er de lavere temperaturer ikke blevet fulgt op af nævneværdige nedbørsmængder, og vanding er derfor stadig helt afgørende for at få græsproduktionen i gang. Hvor der er vandingskapacitet og -kvote til slætgræsmarkerne er det selvfølgelig om at udnytte de lavere temperaturer og små regnbyger til at få dækket nedbørsunderskuddet ind, og give gylle og evt. handelsgødning, så næste slæt får en god start. Hvor der ikke kan vandes, er der stadig ikke nogen grund til at fordele gylle eller handelsgødning, og du bør afvente større nedbørsmængder. Hvor der ikke er vandet, er jorden knastør, og der skal i størrelsesordenen 50 mm nedbør til før væksten igen er sikret.

Har du allerede vandet græsmarkerne med 3 – 4 x 30 mm, skal du også overveje, hvordan du vil bruge resten af din vandingstilladelse. Har du majsmarker, som skal vandes fra samme boring/tilladelse, bør du måske gemme en restmængde på 30 – 50 mm til majsene?

Aktuelt i majs

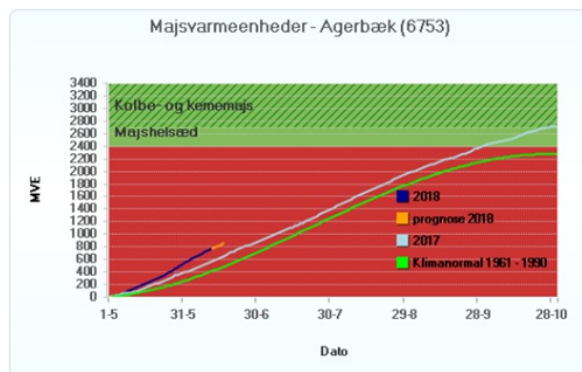
Af planterådgiver Thomas Harbo

Indtil videre har vækstsæsonen kun budt på medvind for majsene, men nedbørsunderskuddet begynder så

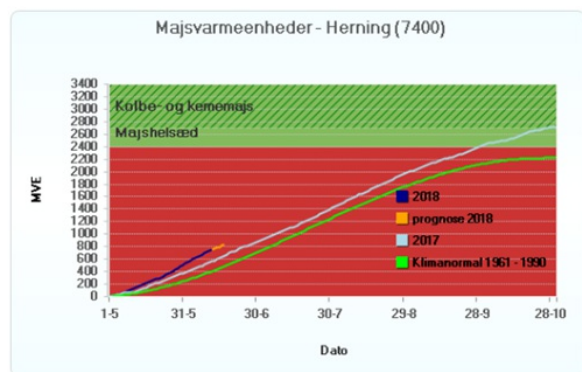
små at kunne ses på afgrøderne. Vanding er aktuelt nu eller i den kommende uge, hvis der ikke falder større nedbørsmængder.

Vækstsæson og afgrødeudvikling

Summen af akkumulerede majsvarmeenheder (MVE) er normalt et godt udtryk for vækstbetingelserne og for afgrødeudviklingen i majs. I år sprænger MVJ med den hurtige tilvækst gennem maj og den første uge af juni alle rammer, og aktuelt er udviklingen i majs, der er sået 1. maj, ca. tre uger foran klimanormal 1961 – 1990 og ca. 1½ - 2 uger foran 2017. I figur 1 og 2 er vist summen af akkumulerede MVE for majs sået 1. maj for henholdsvis Agerbæk og Herning. Billedet er det samme for begge lokaliteter.

Figur 1 Akkumulerede MVE for majs sået 1. maj, lokalitet Agerbæk (Kilde: SEGES).

Figur 2 Akkumulerede MVE for majs sået 1. maj, lokalitet Herning (Kilde: SEGES).

Første del af vækstsæsonens opgaver i majsmarkerne er ved at være overstået. Enkelte steder udestår endnu radrensning og såning af græsefterafgrøde og evt. supplerende gødningstildeling. Endelig ønsker enkelte at tildele større mængder supplerende kvælstof, som en graderet tildeling på baggrund af satellitbilleder af afgrøderne. Dette gøres nok bedst ved uddribling af flydende gødning med sprøjten eller som decideret bladgødskning. Mere herom senere.

Vi har tidligere beskrevet, at spredning af fast gødning skal ske med varsomhed, når afgrøden først er spiret frem. Indimellem får vi spørgsmål om, hvor meget det dog kan skade majs, når gødningskorn fanges i 'kræmmerhuset'? I majsafgrøden, som er vist på billede 1 og 2, er der onsdag den 6. juni på absolut tørre planter spredt 125 kg/ha NPK 21-3-10. Gødningssprederen er tømt på forageren, hvilket tydeligt ses på billede 2.

Billede 1 Majsplante svedet af gødningskorn (Foto: Erik Helbo Bjergmark, SAGRO).

Billede 2 Afgrøden har et generelt svedent udseende. Bemærk, at forageren, hvor der er spredt dobbelt, er hårdere ramt (Foto: Erik Helbo Bjergmark, SAGRO).

Gødskning med almindelig flydende kvælstofgødning af typen N eller NS medfører også en risiko for bladsvindning. I disse gødningstyper udgøres typisk omtrent den ene halvdel af kvælstofindholdet af amid-kvælstof, mens den anden halvdel udgøres af en blanding af ammonium- og nitrat-kvælstof. Det er ammonium- og nitratdelen, som giver svindningsrisiko.

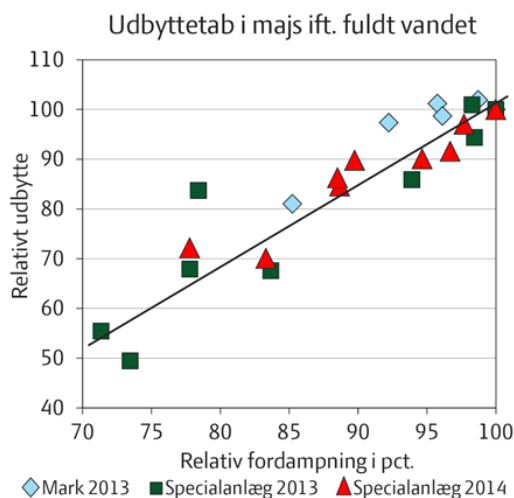
Til gødskning sammen med radrensning og evt. uddribling med sprøjte kan du anvende de almindelige N- eller NS typer. Der er risiko for stor ammoniakfordampning fra disse gødningstyper under tørre forhold, så du skal altid huske at tilsætte en ureasehæmmer som f.eks. Agrotain fra DanGødning eller Limus fra BASF. Under de meget tørre forhold vi har i marken lige nu, kan op til 70 % af amid-kvælstoffet fordampe inden for 4 – 6 dage efter udspreddning, hvis der ikke anvendes ureasehæmmer. Ureasehæmmeren beskytter mod fordampning i to til tre uger. Prisen for Agrotain ligger omkring 6 – 7 kr. pr. 100 kg gødning. Gødningstyperne giver svindning af planterne ved sprøjt og stænk, så de er mindre anvendelige, hvor du ikke kan være sikker på udlægning i jorden eller på jordoverfladen.

Til bladgødskning af en afgrøde som majs, som er temmelig følsom overfor bladsvindning, bør du derfor vælge en gødningstype, som er baseret på amid-kvælstof, der er skånsom. Både BioNutria, DanGødning og Yara Flex har sådanne gødninger på programmet. Gødningen kan være færdigformuleret med sprede-klæbemiddel og ureasehæmmer, så du får en god bladoptagelse og undgår fordampning af kvælstof. Tjek dette inden brug. Gødningstypen er derfor dyrere end de almindelige typer.

Vanding af majs nu?

Der er ingen tvivl om, at majs betaler godt for vanding, hvis vandunderskuddet er stort nok i den kritiske periode fra tre uger før fuld blomstring i vækststadium 65 til to uger efter.

Nyere forsøg med vanding af majs, hvoraf ét er gennemført på Jydevad Forsøgsstation på JB 1 under "rulletag", hvor nedbøren har kunnet styres, viser at majsen betaler rigtig godt for vanding i en periode fra tre uger før fuld blomstring (vækststadium 65) til to uger efter fuld blomstring. Forsøgene – både i mark og i specialanlægget på Jydevad – viser, at der er en tilnærmelsesvis lineær sammenhæng mellem nedbørsunderskud og udbyttetab. Således vil en udtørring, der begrænser fordampningen fra afgrøden til 80 % af en fuldt opvandet referenceafgrøde, resultere i en reduktion i udbyttet til 70 % af den fuldt vandede referenceafgrøde; se figur 3.

Figur 3 Udbyttetab i majs ved reduceret relativ fordampning i forhold til fuldt vandet (Kilde: Oversigt over Landsforsøgene 2014, SEGES).

I forsøgsserien er der fundet de sammenhænge mellem nedbørsunderskud og udbyttetab, som ses i tabel 1. Hvor, der i tabellen er angivet *før blomstring*, menes perioden på tre uger op til fuld blomstring. Hvor, der er angivet *efter blomstring*, menes perioden på to uger efter fuld blomstring. Bemærk også, at merudbyttet er angivet i hkg tørstof uden angivelse af kvalitetsparametre. Almindeligvis antager vi, at vanding inden blomstring primært påvirker udbyttet (tørstofproduktionen), mens vanding efter blomstring primært påvirker kvaliteten.

Tabel 1 Majs, nedbørsunderskud og udbyttetab (Kilde: Oversigt over Landsforsøg 2014, side 410, tabel 22, SEGES)

Majs, 2014, 1 overdækket forsøg i Jydevad, JB 1		Vanding [mm]	Udbytte og merudbytte [hkg tørstof pr. ha]
1	Fuldt vandet (25 mm pr. vanding)	212	184,7
2	Udtørring <i>før</i> blomstring ¹⁾ til 39 mm underskud (65 pct. af plantetilgængeligt vandindhold)	170	+ 18,9
3	Udtørring <i>før</i> blomstring ¹⁾ til 45 mm underskud (75 pct. af plantetilgængeligt vandindhold)	125	+ 28,4
4	Udtørring <i>før</i> blomstring ¹⁾ til 51 mm underskud (85 pct. af plantetilgængeligt vandindhold)	125	+ 55,3
5	Udtørring <i>før</i> blomstring ¹⁾ til 57 mm underskud (95 pct. af plantetilgængeligt vandindhold)	100	+ 51,4
6	Udtørring <i>efter</i> blomstring ¹⁾ til 39 mm underskud (65 pct. af plantetilgængeligt vandindhold)	167	+ 5,5
7	Udtørring <i>efter</i> blomstring ¹⁾ til 45 mm underskud (75 pct. af plantetilgængeligt vandindhold)	167	+ 15,5
8	Udtørring <i>efter</i> blomstring ¹⁾ til 51 mm underskud (85 pct. af plantetilgængeligt vandindhold)	167	+ 18,3
9	Udtørring <i>efter</i> blomstring ¹⁾ til 57 mm underskud (95 pct. af plantetilgængeligt vandindhold)	142	+ 25,4

1) Fuldt blomstring i vækststadium 65

VANDING

Vandbalance og vandingsvejledning uge 24

Af planterådgiver Christina S. Jørgensen

Majs

For at træffe den rigtige beslutning om majsen skal vandes eller ej, er det nødvendigt at lave en graveprøve eller have et jordspyd til at vurdere mængden af det plantetilgængelige vand i de enkelte marker. Krøller bladene på majsen og skifter de farve til grå, er det på tide at få vandingsmaskinen sat i gang.

Der er en del faktorer, som foruden nedbør og fordampning, påvirker beslutningen om, hvorvidt majsens skal vandes nu eller ej. De faktorer, der spiller ind, er følgende: Fremspiringsdato, jordtype, hvilke andre afgrøder skal vandes fra det enkelte anlæg, samt vandingskapacitet og -tilladelse.

Majs på JB 1 fremspiret før den 5. maj bør være vandet én gang allerede, og nogle er i gang med anden vanding nu. Hvor der endnu ikke er vandet, bør majsens prioriteres først nu. Majs på JB 1 fremspiret efter den 20. maj klarer sig til og med weekenden, da nedbørsunderskuddet i disse marker når 40 mm først i næste uge. Såfremt der ingen nedbør falder søndag-mandag, bør vanding igangsættes på disse arealer i næste uge.

På de bedre jorde som JB 3 er nedbørsunderskuddet i afgrøder fremspiret den 1. maj eller tidligere omkring 50 mm, og de bør vandes nu. Marker der først er fremspiret efter den 20. maj klarer sig fint uden vanding den næste uge med. Vær opmærksom på, at de steder, hvor der er faldet tordenbyger med større nedbørsmængder, er knap i så stor underskud. Det er derfor, som altid vigtig at lave en graveprøve eller bruge et jordspyd til at vurdere mængden af det plantetilgængelige vand.

Langtidsprognosen melder om nedbør søndag og mandag på de fleste lokaliteter. Holder prognoserne stik er det en kærtkommen hjælp til at få vandet godt op på arealerne igen. Belært af erfaringerne anbefales det dog at holde vandingsmaskinerne i gang.

Roer

Roerne har behov for vanding anden gang nu. Her ved rækkelukning er fordampningen maksimal, og tilvæksten er støt stigende og bør holdes i gang.

Slætgræs

De steder, hvor majsens ikke har behov for vanding nu og her, bør græsmarkerne holdes i gang. Har du taget andet slæt i den seneste uges tid, er det pga. vejrskiftet nu mere rimeligt at vande græsmarker, da fordampningen er reduceret med over 50 %.

Du kan se vandbalancen for de lokaliteter, vi følger her.

REGLER OG TILSKUD

Har du styr på efterafgrøderne?

Af planterådgiver Thomas Harbo og juniorrådgiver Vivi Ernsten

Målrettet-, pligtige-, MFO-efterafgrøder osv. - efterafgrøder har mange navne, men vigtige for dem alle er, at de bliver ordentlig etableret. Manglende eller for dårlig etablering af efterafgrøde kan resultere træk i reduceret enkeltbetaling og kvælstofkvoten.

Efter en sen høst sidste år, hvor plantedækket af efterafgrøder i majsens mange steder blev kørt op, er der nu udsigt til, at det igen i år kan blive svært at få et godt plantedække pga. dårlige fremspiringsforhold. Det gode vejr har givet majsens gode vækstbetingelser, hvor afgrøderne allerede nu er ved at lukke rækkerne – hvilket i andre år først sker omkring Sankt Hans. I år er det tørt, og græsfrøene er endnu ikke spiret. Har majsens først lukket rækkerne, når græsfrøene spirer, kommer der en temmelig begrænset mængde sollys ned til græsspiserne, som får svært ved at gro til og danne en tilfredsstillende tæt overfladedækning.

Hvis du allerede har haft nogle marker, hvor der var planlagt efterafgrøder, men du måtte køre derfra med radrenseren, er det vigtigt, at du finder ud af, hvor efterafgrøden evt. i stedet kan placeres. I tabel 2 er vist en oversigt over de enkelte typer af efterafgrøder, og hvilke muligheder du har for at finde alternative arealer til opfyldelse af kravet.

Tabel 2 Krav og forpligtelser ved de enkelte efterafgrødetyper

Type	Muligt at flytte efterafgrøden til et andet areal?	Hvis kravet IKKE er opfyldt	Vigtigt
Pligtige efterafgrøder	Ja	Udbragt <0,8 DE/ha reduceres kvælstofkvoten med 93 kg N/ha manglende efterafgrøde. Udbragt >0,8 DE/ha reducere kvælstofkvoten med 150 kg N/ha manglende efterafgrøde.	
MFO	Hvis MFO-efterafgrøden mislykkes, kan et erstatningsareal fremvises.	Træk i den grønne støtte.	Ved kontrol skal erstatningsarealet fremvises på selve kontrollen.
Måltrettet efterafgrøder	Må kun flyttes inden for det enkelte ID15-område.	Reduktion i kvælstofkvoten sker efter samme præmisser, som ved pligtige efterafgrøder. Desuden reduktion i de minimis støtte.	Kontakt din planterådgiver for at sikre, at du ikke flytter nogle efterafgrøder ud af et ID-15 område.
Græsefterafgrøder til 80 % - kravet på kvæg-undtagelsesbrug	Der SKAL være græsefterafgrøde efter ompløjede græsmarker. Øvrige efterafgrøder kan flyttes uden begrænsning.	Kravet til undtagelsesbrug opretholdes ikke og bedriften må derfor kun udbringe 170 kg N/ha.	Skal være etableret inden 1. august.

Klik på banneret, og se hvilke typer af efterafgrøder i din markplan, der opfylder betingelserne til de enkelte efterafgrødetyper.

Hvis du er i tvivl om, hvor du skal etablere efterafgrøder, eller hvilke muligheder du har for at flytte de målrettede efterafgrøder, så kontakt din planterådgiver.

Hvis efterafgrøden ikke lykkes

Temmelig mange har allerede med bekymring spurgt til, hvordan de skal klare en kontrol, hvis efterafgrøder i vårsæd og majs ikke spirer. Dette spørgsmål kan naturligvis ikke besvares i øjeblikket, da myndighederne traditionen tro ikke vil lukke op for nogen lempelse eller dispensation i så god tid. Mht. kravet om 80 % græs og græsefterafgrøder på kvæg-undtagelsesbrug, har de danske myndigheder ikke mulighed for at dispensere, da det er regler fastsat af EU.

SEGES konsulenter var med på kontrolbesøg sidste efterår, hvor efterafgrøder i majs ikke var veletablerede og dækkende i henhold til trappemodellen for overfladedækning. Erfaringerne herfra er, at såfremt du har gjort, hvad du kunne for at få en veletableret efterafgrøde, er du langt bedre stillet, end hvis du ikke har fulgt god landbrugsmæssig praksis på området. – Dvs. at har du sået græsfrø i forbindelse med radrensning, inden majsen er blevet for store, er du gået op i udsædsmængde pga. dårlige spiringsforhold, og har du evt. iblandet frø af mere skyggetolerante arter, er du bedre stillet, end hvis frøene er drysset ud, eller hvis du kun har sået 3 – 4 kg/ha.

Hvor det evt. er græs- eller kløvergræsudlæg i vårsæd, der ikke vokser godt nok til, vil der kunne isås græsfrø efter høst.

Slåning af græs- og brakarealer

Af planterådgiver Thomas Harbo

Mange har benyttet de tørre forhold til at få bjærget hø eller bare slået græsmarker langs vandløb, eller hvor der i øvrigt ofte er blødt. Det er fristende også at få klaret afpudsningen af brakmarker med krav om sommerslåning og MVJ-arealer. Imidlertid gælder der på brak- og MVJ-arealer en frist for tidligste slåning. Denne dato er sat for at beskytte dyreyngel og jordrugende fugle og disses reder mod at blive klippet af slåmaskinerne.

Fristen for slåning af brakarealer anmeldt med sommerslåning er tidligst 1. august. For MVJ-arealerne er den fastsatte dato for lovlig slåning ændret mange gange gennem årene, men vil typisk ligge i perioden fra tidligst 21. juni eller 25. juni. For de nyere MVJ-tilsagn, type 67, er datoen den 21. juni, mens der for de ældre tyveårige tilsagn vil være fastsat en anden dato. Du kan finde den dato, der gælder på dit areal, i dit MVJ-tilsagn.

MVJ-arealer med afgræsning

Af teamkoordinator natur Anne Robenhagen Ravnshøj

Har du tilsagn om naturpleje med fast græsningstryk, skal dette opretholdes med afgræsning i månederne juni, juli og august. Har tørken bevirket, at der ikke er mere foder på arealet, kan du søge dispensation fra afgræsningskravet uden at miste dit tilskud. Kontakt Anne Ravnshøj og hør om muligheder for dispensation. Du kan træffe Anne Ravnshøj på tlf:

Beskyttelse af §3-arealer er omfattet af krydsoverensstemmelse

Af miljørådgiver Anita Hingstman

Ændringer af tilstanden på §3-arealer er nu omfattet af krydsoverensstemmelse (KO).

Krydsoverensstemmelseskravene er ikke længere begrænset til kun at gælde for Natura-2000 områder, men gælder nu på alle §3 beskyttede naturområder. Ændringen gælder for krav nr. 1.23-1.29 og fremgår af vejledningen fra april 2018.

Der må ikke foretages ændringer i §3-områdernes tilstand. Vær opmærksom på, at registreringerne kun er vejledende. Et areal kan godt være omfattet uden at være registreret.

Det er Landbrugsstyrelsen (Lbst), der udfører KO-kontrollen. Kontrolløren vil undersøge, om der er sket en ændring af §3-arealerne på ejendommen. Ved KO-kontrol anvender de §3-kortet (IMK) i Tast selv-service. Lbst låser kontrolgrundlaget IMK, så det kun er de beskyttede naturtyper, som er registreret på Danmarks Miljøportal pr. 1. november året før, der er omfattet af KO-kontrollen. Arealer, som bliver til et beskyttet areal i løbet af kontrolåret, indgår først i kontrollen de efterfølgende år. Dermed bør du vide hvilke arealer, der er omfattet af KO-kravene i god tid og inden, kontrollerne starter.

Hvis der skulle være tilkommet et nyt §3-areal i løbet af året, medtages dette areal ikke i den aktuelle KO-kontrol. Hvis et areal omvendt ophører med at være et §3-areal, eller hvis arealet er fejlregistreret som §3-areal i IMK, vil landmanden kunne gøre Lbst opmærksom herpå og vil i det tilfælde heller ikke blive sanktionere, hvis det bekræftes af kommunen, at arealet ikke længere er omfattet af §3-beskyttelsen.

Eksempler på overtrædelser kan være: Opmagasiner af byggeaffald eller jordfyld, etablering af tilkørselsveje eller vendepladser, pløjning, opdyrkning, gødskning, kalkning og sprøjtning. Det afgørende er, om aktiviteten medfører en tilstandsændring eller ej.

Konstateres der en overtrædelse, skal Landbrugsstyrelsen orientere kommunen.

ARRANGEMENTER

SAGRO holder majsdemo

Onsdag den 20. juni kl. 10.00 holder SAGRO majs-demo på adressen Bækhusevej 140, 6855 Outtrup. Du kan læse mere om arrangementet i nedenstående banner eller på SAGROs hjemmeside.